

Täysistunto

Perjantai 15.12.2023 klo 10.01—18.17

8.6. Pääluokka 27 Puolustusministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi esitellään puolustusministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 27. Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään puolitoista tuntia. — Jaoston puheenjohtaja, edustaja Ronkainen ja sen jälkeen ministeri Häkkänen, olkaa hyvä. — Kello 18 siirrytään sitten keskeytyneisiin pääluokkiin. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.31 **Jari Ronkainen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen siis pääluokan 27 valtiovarojen mietinnön osalta:

Pääluokkaan 27 valiokunta esittää yhteensä noin kuusi miljardia euroa vuodelle 24. Puolustusmenojen osuuden arvioidaan olevan 2,3 prosenttia bkt:stä vuonna 24 Naton laskukaavalla. Menot jakautuvat Naton ja sotilaallisen maanpuolustuksen kesken. Naton jäsenenä Suomi on sitoutunut muiden jäsenmaiden tavoin käyttämään 20 prosenttia puolustusbudjetista materiaalihankintoihin, ja tämä tavoite ylittyy.

Kansallinen puolustuskyky perustuu jatkossakin yleiseen asevelvollisuuteen, koko maan puolustamiseen ja korkeaan maanpuolustustahtoon. Naton jäsenyyteen liittyvien kustannusten yhteismäärä on noin 86,6 miljoonaa. Hallitusohjelmaan perustuen valiokunta esittää Puolustusvoimille vuosille 24—27 vuosittaista 50 miljoonan euron lisäystä, mikä kohdistuu Naton tuomiin kustannuksiin. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella Natoon liittyvät määrärahatarpeet kuitenkin täsmentyvät ajan kuluessa.

Puolustusvoimien toimintamenoille valiokunta esittää lähes 2,4 miljardia, mikä on noin 239 miljoonaa enemmän kuin vuonna 23. Määrärahalla pystytään kouluttamaan muun muassa 25 000 reserviläistä. Sopimussotilasmäärän kasvattamiseen 500 henkilötövuoden tasoon valiokunta on tyytyväinen, ja myönteisenä pidetään myös, että suunnitellun 500 henkilötövuoden nopeutettu lisäys on käynnistynyt hyvin.

Hallitusohjelman mukaisesti kiinnitetään huomiota diabeetikoiden mahdolliseen varusmiespalveluksen suorittamiseen sekä siviilipalvelusjärjestelmän kokonaisuuden kehittämiseen enemmän kokonaisturvallisuutta palvelevaksi.

Tki-rahoitukseen panostaminen on osaltaan tärkeää sotilaallisen maanpuolustuksen näkökulmasta sekä osaamis pohjan turvaamiselle kansallisesti.

Puolustusmateriaalihankintoihin esitetään noin puolitoista miljardia euroa. Puolustusmateriaalihankinnat ovat maailmanlaajuisesti hankaloituneet, ja valtion on varauduttava mahdollisesti kohoavaan kustannustasoon. Valiokunta pitää tärkeänä, että Puolustusvoimat yhdessä Huoltovarmuuskeskuksen ja teollisuuden kanssa ylläpitää ja lisää omaa kansallista tuotantoa. Puolustushallinnon rooli on merkittävä myös viennin edistämisessä, ja on nostettava esiin valtion tarve osallistua vientikauppaan.

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

Ukrainan tukeminen jatkuu. Puolustushallinto suunnittelee ja valmistautuu jatkamaan pitkäkestoisesti annettavaa materiaali- ja koulutustukea. Välttämätöntä on myös korvata Ukrainaan luovutettu tuki Puolustusvoimille täysimääräisesti. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomella on aktiivinen rooli Ukrainan tukemista mahdollistavissa toiminnaissa.

Monitoimihävittäjien hankinta etenee suunnitellulla tavalla.

Maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnan tukemiseen valiokunta esittää noin 9,8 miljoonaa, mikä on noin 1,6 miljoonaa enemmän kuin menneenä vuonna. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytyksiä on parannettava, ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan MPK:lla on huomattava rahoitusvaje, ja näin ollen Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle valiokunta lisää 800 000 euroa. Samoin valiokunta lisää Reserviläisliitolle ja Suomen Reserviupseeriliitolle molemmille 100 000 euroa. Ne ovat tärkeä osa tätä kokonaisuutta.

Valiokunta haluaa nostaa esiin myös ampumaratojen käytettävyyden ja rataverkon kattavuuden, joilla on erittäin suuri merkitys maanpuolustukselle. Keskeistä on kiirehtiä ympäristölupakäytäntöjen helpottamista ja yhdenmukaistamista lainsäädäntömuutoksien. Hallitusohjelman mukaisesti ampumaratojen määrää lisätään tuhanteen ampumarataan. Asiaa on käsitelty myös maa- ja metsätalousministeriön sekä sisäministeriön pääluokissa. — Arvoisa puhemies, tässä esitykseni. Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeri Häkkänen, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

16.36 Puolustusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Vuoden 2024 talousarviossa tehdään edelleen lisäpanostuksia Suomen puolustuskykyyn, korvataan Ukrainalle tukena luovutettuja suorituskykyjä sekä vahvistetaan toimintaamme Nato-maana. Valtionavustuksina jaettavaa tukea maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnalle kasvatetaan. Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään vuodelle 2024 yhteensä kuusi miljardia euroa, mikä on noin 172 miljoonaa euroa kuluva vuoden varsinaista talousarviota vähemmän.

Vuoden 24 talousarvioesityksessä puolustusministeriön hallinnonalan menot suhteessa vuodelle 24 ennustettuun bruttokansantuotteeseen ovat 2,3 prosenttia Naton laskentatavalla. Monitoimihävittäjien hankinnan rahoituksella on merkittävä rooli osuudessa. Naton jäsenmaat ovat sitoutuneet käyttämään 20 prosenttia puolustusbudjetistaan materiaalihankintoihin, ja vuonna 24 Suomi ylittää tämän tavoitteen reilusti.

Merkittävimpiä vuoden 2024 puolustusbudjettia nostavia tekijöitä ovat Ukrainaan toimitetun puolustusmateriaalin korvaushankinnat, 279 miljoonaa euroa, sekä hallinnonalan määrärahojen indeksi- ja kustannustasotarkistukset, 225 miljoonaa euroa. Vuoden 2024 talousarvioesitys sisältää Puolustusvoimille 279 miljoonaa euroa korvaamaan Ukrainaan luovutettuja suorituskykyjä. Rahoitus budjetoidaan vuoden 23 toisessa lisätalousarviossa esitetyille Ukrainan materiaalituen korvaushankinnat 23 -tilausvaltuudelle, joka on kokonaisarvoltaan noin 1,45 miljardia euroa ja jonka menot kohdentuvat vuosien 2023 ja 2028 väliselle ajalle.

Nato-jäsenyydestä aiheutuvia kustannuksia vuodelle 2024 talousarvioon sisältyy yhteensä noin 87 miljoonaa euroa. Puolustusvoimille on tehty hallitusohjelmaan perustuen vuosille 2024—2027 vuosittainen 50 miljoonan euron lisäys, joka kohdentuu Nato-jäsenyyden tuomiin välittömiin tarpeisiin. Nato-jäsenyydestä aiheutuvia kustannuksia ovat

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

muun muassa puolustushallinnon henkilö- ja tehtävämäärän lisäämisestä aiheutuvat kustannukset, Suomen välittömät Nato-jäsenyyteen liittyvät maksusuudet, muun muassa Naton sotilasbudjetti, Naton investointiohjelma ja DIANA-aloite, sekä johtamisjärjestelmäalan kustannukset.

Vuoden 2024 puolustusbudjetissa huomioidut Nato-jäsenyyden kustannukset ovat tällä hetkellä tunnistettuja suoria kustannuksia. Nato-jäsenyydellä tulee kuitenkin olemaan tulevana vuosina muita suoria kustannusvaikutuksia sekä runsaasti välillisiä kustannusvaikutuksia, joita ei ole mahdollista vielä tässä vaiheessa yksilöidä. Merkittäviä kustannuksia tulee aiheutumaan Suomelle kohdistettavien suorituskykytavoitteiden toimeenpanosta ja Naton operatiiviseen suunnitteluun osallistumisesta.

Kokonaisuutena puolustusmateriaalihankintoihin kohdennetaan vuoden 2024 talousarvioesityksessä noin 1,5 miljardia euroa. Puolustusmateriaalihankintoihin kohdennetuilla määrärahoilla rakennetaan uutta suorituskykyä, vastataan muuttuneen sotilaallisen toimintaympäristön vaatimuksiin sekä korvataan Ukrainalle materiaalitukena luovutettua sotilaallista suorituskykyä.

Arvoisa puhemies! Toimintamenoihin esitetään vuodelle 2024 uutta noin 150 miljoonan euron tilausvaltuutta, jonka menot ajoittuvat vuosille 2024—2028. Tilausvaltuutta käytetään Puolustusvoimien varaosahankintoihin sekä järjestelmien huolto- ja ylläpitosopimuksiin.

Maanpuolustus- ja veteraanijärjestöjen toiminnan tukemiseen vuoden 2024 talousarviossa kohdennetaan yhteensä 9,8 miljoonaa euroa, joka on noin 1,6 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa. Vapaaehtoisella maanpuolustuskoulutuksella ja vapaaehtoistoimijoilla on suuri merkitys yhteiskunnalle kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. Rahoituksella mahdollistetaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen koulutusmäärän kasvattaminen. Puolustusvoimat tukee Maanpuolustuskoulutusyhdistystä sotilaallisia valmiuksia palvelevan ampumakoulutuksen järjestämisessä ja toteuttaa näiden ammuntojen patruunahankinnat puolustusmateriaalihankintoina.

Lopuksi: Veteraanijärjestöjen ja muun veteraanityöhön osallistuvan vapaan yhdistystoiminnan työ on muuttumassa edunvalvonta- ja perinnetyöstä pelkäksi perinnetyöksi, koska vuosien 1939—1945 sotien veteraani- ja sotasukupolvi on poistumassa keskuudestamme. Valtionavustuksena myönnettävällä rahoituksella vaalitaan veteraaniperinnettä, ja sen merkitys veteraani- ja lottaperinnetyön jatkumiselle ja kehittämiselle on suuri.

Lopuksi haluan kiittää kaikkia puolueita osallistumisesta puolustusbudjetin valmisteluun valiokunnissa. Kuten äskeisestä puheenvuorosta tuli hyvin esiin, kattava tuki puolustusmäärärahoille säilyy edelleen vahvana eduskunnassa, ja siitä haluan esittää kiitoksen kaikille puolueille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään debattikusteluun. — Debatin aloittaa edustaja Ronkainen.

16.42 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty tänään keskustelua muun muassa ulkoministeriön hallinnonalan osalla tästä Nato-jäsenyydestä ja sen roolista, ja olisi mielenkiintoista kuulla puolustusministerin näkemys siitä, kumpaa Nato-jäsenyys on. Sehän on varmasti molempia, sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa että puolustuspolitiikkaa, mutta mikä teidän näkemyksenne on siitä painopisteestä, että

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

kumpaan suuntaan vaakakuppi ikään kuin kallistuu, kumman hallinnonalan asiaa se on enemmän?

Toinen, mikä minua kiinnostaa, ovat nämä ampumaradat. Kun niistä on selkeät tavoitteet olemassa, se tuhannen rataa, ja nyt tuntuu, että ympäristöministeriö on ainakin vielä toistaiseksi ollut lupakäytänteitten osalta jonkunnäköinen jarru, niin minkälaista keskustelua te olette käyneet siitä, että päästäisiin tavoitteessa mahdollisesti etenemään? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puolustusvaliokuntaan välillä, eli puheenjohtaja Kopra.

16.43 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää ministeriä ja hallitusta sekä valtiovarainvaliokuntaa tasapainoisesta ja hyvästä budjetista. Puolustusvaliokunta on tyytyväinen rahoituksen tasoon. Taitaa olla ensimmäisiä kertoja tasavaltamme historiassa, että rahoitus ei ole pääasiallinen haaste puolustuksemme järjestyksessä, vaan se on nyt kohdallaan.

Sen sijaan haasteita on sitten toimeenpanossa ja toteutuksessa, että riittääkö henkilökunta ja onko aikaa kertausharjoittaa riittävästi väkeä, niin kuin on suunniteltu, ja niin edelleen. Mutta tämä on niin sanotusti positiivinen ongelma, ja uskon kyllä, että nämä saadaan ratkaistua yhteistyössä, ja sitähän täällä on kyllä mallikkaasti tehtykin.

Haluan kiittää kyllä kaikkia osapuolia siitä saumattomasta yhteistyöstä suomalaisten turvallisuuden eteen, jota olemme saaneet tässä yhdessä tehdä.

Yhdyn hallinto- ja turvallisuusjaoston puheenjohtaja Ronkaisen kysymykseen tästä Naton roolista jatkossa. Eli nyt, kun nämä kansainväliset sopimusrakenteet on solmittu ja sofa kohta hyväksytty, katson ainakin puolustusvaliokunnan näkökulmasta, että Nato-jäsenyyteen liittyvät asiat ovat erittäin sotilaallisia kysymyksiä, ja näin ollen painopisteen tulee olla kyllä puolustusvaliokunnan käsittelyssä ja sitä kautta tulee suunnitella näitä asioita erittäin huolellisesti.

Ja kysyisin vielä, jos puhemies sallii, yhden lauseen ministeriltä: Kun siellä hallitusohjelmassa on tämä kyberturvallisuusstrategian uudistaminen ja sen osana sitten informaatiopuolustuksen huomioiminen osana sitä, niin onko tällä saralla edetty? Nyt viimeaikaiset tapahtumat osoittavat selvästi, että informaatiopuolustuksen strategiallekin olisi käyttöä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Savola.

16.44 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se on hyvä, että puolustusmäärärahojen taso pidetään korkealla. Maanpuolustukseen panostetaan kaikilta osin, ja se on kyllä keskeistä tässä maailmantilanteessa. Meillä pitää olla se parhain vakuutus eli suomalainen maanpuolustus kunnossa.

Ministeri tällä viikolla toi julki paketin panostuksista Suomen ammustuotantoon. Kuten kerroitte, tässä panostetaan niin Puolustusvoimien omiin kohteisiin — Räjähdekeskukseen, Haapajärven ja Ähtärin linjastoihin — kuin myöskin kumppanuuden tukemiseen ja investointeihin Nammon osalta. Kasvatetaan omia varastoita ja mahdollistetaan Ukrainan tukemista. Tämä investointi olisi valmis vuosien 2026—27 aikana. EU-maat ovat luvanneet aika mittavaa tukea Ukrainalle, noin miljoona ammusta, 155-millimetristä. Valitettavasti vain noin kolmasosa tästä on pystytty toimittamaan. Mikä merkitys tällä investoinnilla

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

la on näiden ammuksien kokoon saamiseen, ja kuinka paljon Suomi tällä päätöksellä pysyy parantamaan tätä yhden miljoonan ammuksen luovuttamista Ukrainalle?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Holopainen.

16.46 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on edellisissä puheenvuoroissa todettu, tässä salissa vallitsee täysi yksimielisyys siitä, että puolustuspolitiikka ja Suomen maanpuolustuskyky ovat tärkeä osa tässä nykyisessä turvallisuustilanteessa, ja siitä halutaan pitää kiinni. Nato-jäsenyydestä huolimatta Suomen puolustuksen perusta on yleinen asevelvollisuus ja korkea maanpuolustustahto. Meidän pitää kaikin voimin pyrkiä varjelemaan näitten säilymistä, ja se vaatii myös jatkuvaa kehitystyötä. Yhä enemmän tätä asevelvollisuusjärjestelmän hyväksyttävyyttä haastaa se, kuinka sitä saataisiin vietyä yhdenvertaisempaan suuntaan. Olisi tärkeää toteuttaa muun muassa niitä tämän aikaisemmin asevelvollisuuden kehittämistä pohtineen komitean suosituksia esimerkiksi kutsuntajärjestelmän kehittämisestä. Olisin kysynyt ministeriltä: missä aikataulussa näitä ollaan viemässä eteenpäin?

Sitten toisaalta tiedämme, että tätä meidän järjestelmää haastaa myös se, niin kuin tässä puolustusvaliokunnan lausunnossakin todetaan, että yleisesti nuorten terveyteen ja toimintakykyyn liittyvät haasteet heijastuvat myös tälle puolustussektorille, ja sekin perustelee sitä, että tätä asevelvollisuusjärjestelmää, varusmiespalvelusta, pitää kehittää edelleen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kari.

16.47 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Herra ministeri! Tämä budjettikirja pitää sisällään nyt hyviä ja ennen kaikkea tarpeellisia asioita. Puolustusmäärärahojen tason nosto, koulutettu ja hyvin varustettu reservi, vapaaehtoinen maanpuolustustyö, siihen liitettynä vielä kunniakkaitten sotiemme veteraanien perinnetyön jatko ja kotimaisen puolustusteollisuuden ja huoltovarmuuden panostukset — asioita, jotka ovat saaneet ja tulevat saamaan myös meiltä sosiaalidemokraateilta täyden tuen. Tätä työtähän me teimme myös edellisessä hallituksessa.

Pari asiaa haluaisin nostaa tästä, ehkä toisena asiana koulutettujen aliupseereiden määrän nostaminen. Olen jo useamman vuoden ajan tässä varsin samassa kokouksessa aina tuonut esiin, että meidän varusmiesten ja myös reserviläisten koulutus nojaa liiaksi tällä hetkellä sopimussotilaiden varaan. Sanon liiaksi, ei täysin, mutta liiaksi. Tätä paikkausta varten me tarvitsemme koulutettuja aliupseereita.

Sitten toinen asia, johon ulkoministeriön pääluokkakeskustelussa otin kantaa ja otin asian esille: tämä Nato-politiikka. Me tarvitaan Suomessa aikaa myös kansallisen toimintatavan rakentamiseksi Nato-politiikan osalta. Onko se ulkopoliittikaa? Totta vieköön se on osaltaan myös sitä, mutta keskeisiltä osiltaan se on nimenomaan puolustuspolitiikkaa, joka vaatii nyt aikaa myös implementoida tuonne valtionhallinnon puoleen mutta ennen kaikkea tänne eduskuntaan — ennen kaikkea meille parlamentaarikolille selkeä kuva siitä, että me olemme puhumassa puolustuspolitiikasta, emme vain ulkopoliittikasta. Tämöinen hybridi tästä Nato-keskustelusta varmaan aikanaan tulee, ja uskon, että se asettuu oikein uomiin, kun me sen teemme yhdessä hallituksen ja opposition kanssa. — Kiitos.

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindberg.

16.49 **Jarmo Lindberg kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt Suomen puolustus rakentuu kolmijaolle, jossa meillä on vahva oma puolustus ja hyvin tehty puolustussuunnittelu, Naton täysjäsenyys ja tuoreimpana puolustusyhteistyösopimus Yhdysvaltain kanssa, jonka te, herra ministeri, menette kohta allekirjoittamaan Washingtoniin. Kysyisinkin teiltä nyt: Miten näette tämän DCA-sopimuksen merkityksen Naton rinnalla nyt, kun Yhdysvalloilla se on kaikkien Pohjoismaiden kanssa, kohta Tanskankin kanssa ja Suomen kanssa? Mitä merkitystä teille on siinä, jos ja kun se saadaan käsiteltyä ensi keväänä, niin että se on valmiina ennen Yhdysvaltain ensi syksyn presidentinvaaleja?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom.

16.50 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Varusmiesten päivärahojen kehitys on jäänyt kuluttajahintojen kehityksestä pahasti jälkeen, ja vuosien saatossa päivärahan todellinen ostovoima onkin rajusti pienentynyt. Siksi tervehdin ilolla sitä, että tämän kauden alkuvaiheessa maanpuolustukseen osallistuvien varusmiesten ja -naisten sekä reserviläisten päivärahoja tullaan nostamaan suurimmalla korotuksella 15 vuoteen.

Suomen puolustus perustuu reserviläisiin, ja tässä varusmieskoulutus näyttelee keskeistä roolia. Jokaisen varusmiehen panos yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden eteen on korvaamaton. Siksi tästä nimenomaisesta panoksesta, jonka varusmiehet ja reserviläiset maamme turvallisuuden eteen antavat, on syytä kiittää asianmukaisella korvauksella. Arvoisa puolustusministeri, toivon, että tällä tiellä jatketaan myös tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen.

16.51 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä edellisessä puheenvuorossa viitattiin, tämä Suomen sopimuskenttä Nato-jäsenyyden aikana on nyt täydentymässä sekä Nato-sofalla että sitten Yhdysvaltojen kanssa solmittavalla DCA:lla.

Tässä uutisoinnissa sopimuksen julkistamisen jälkeen on ollut vähän ylilyöntejä. Esimerkiksi Iltalehdessä kirjoitettiin, että 15 Yhdysvaltojen tukikohtaa tulee Suomeen. Tässähän nämä alueet, jotka sopimuksessa varataan, ovat ihan kokonaan toinen asia kuin tukikohdat, ja olisi varmaan syytä selkeyttää julkisuuteen vain, että nämä mahdolliset tukikohdatratkaisut tulevat vasta siinä vaiheessa, kun Naton pohjoista Eurooppaa koskeva puolustussuunnittelu on edennyt pidemmälle. Siinä on tärkeää yhteistyö Pohjoismaiden kanssa sen ohella, että Yhdysvaltojen kanssa katsotaan, mitä apua kriisitilanteessa sieltä tarvittaisiin. Mutta oleellista on juuri tämä järjestys, että nyt vain varataan niitä mahdollisuuksia, niitä toimintatapoja, miten Yhdysvaltojen kanssa puolustusyhteistyötä harjoitetaan, mutta sitten ne konkreettiset ratkaisut, mitä se varustelu on, mitä se varautuminen on, valmiuden parantaminen, ja minkälaista henkilöstöä Yhdysvallat sitten jossakin vaiheessa täällä tarvitsee, ovat kokonaan tulevista ratkaisuista ja suunnitelmista kiinni.

Tässä samassa yhteydessä on varmaan tästä ydinaseiden kuljettamisesta tai säilyttämisestä Suomessa syytä selkeyttää, että siitä on ministerikin lausunnoissaan todennut, että tämä Suomen ydinenergialakihan pitää sisällään sen, [Puhemies koputtaa] ettei ydinräjä-

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

teitä ilman lain muutoksia täällä sallita, ja se on myös todettu tässä Yhdysvaltain kanssa tehdyssä sopimuksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Minuutin mittaisia tällä kertaa. — Elikkä seuraavaksi puheenvuoron käyttää edustaja Kokko.

16.53 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy heti näin ensimmäisen kauden kansanedustajana kiittää puolustusvaliokunnan jäseniä hyvähenkisestä työskentely-ympäristöstä. Kaikki ne uutiset, mitä tästä talosta aina tuonne julkisuuteen tulee valiokunnista, eivät ehkä ole niitä parhaimpia, mutta täytyy sanoa, että on ollut kyllä ilo tehdä töitä puolustusvaliokunnassa, jossa on ollut rakentavaa keskustelukulttuuria. Hallitus—oppositio-raja on pystytty ylittämään isänmaan etu edellä.

Oikeastaan kaksi asiaa:

Ensinnäkin tämän ammustuotannon lisääminen. Ukrainan sota on osoittanut, että kapasiteettia tarvitaan lisää, ja tämän viikon uutinen siitä, että Suomi panostaa tähän entistä enemmän, on erittäin hyvä linjaus. Toivon, että ministeri vie eurooppalaisissa pöydessä viestiä eteenpäin, että myös Euroopassa ryhdyttäisiin entistä enemmän niitä silmiä aukaisemaan sille, kuinka paljon sitä omaa tuotantoa täytyy lisätä.

Toinen asia koskee sitten sotilaallisen kriisinhallinnan veteraaneja, heitä, jotka ovat pahimmassa tapauksessa valmiita antamaan sen kaikkein kalleimman elikkä oman elämänsä rauhan ja ihmisyyden puolesta. Paljon on heidän erityisesti traumaattisiin kokemuksiin ja heidän hyvinvointiinsa pyritty panostamaan, mutta tässäkin rahoitus on laahannut perässä.

Kysyisin ministeriltä: mitenkä hallitus aikoo jatkossa varmistaa kriisinhallintaveteraanien tuen turvaamisen, ja milloin hallitus aikoo toteuttaa lupauksensa kriisinhallintaveteraaneille ja käynnistää kriisinhallintaveteraanikeskuksen perustamisen? Toivon myös, että tässä tuki sitten ulotettaisiin näihin niin sanottuihin uuden ajan veteraaneihin, joita myös tällä hetkellä Ukrainasta on tulossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Saramo.

16.55 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitossa on oltu sitä mieltä, että paitsi että hyökkäyssotaa käyviin maihin ja ihmisoikeuksia rikkoviin maihin ei saa myydä aseita, niin sieltä ei myöskään pitäisi ostaa aseita, ja valtioneuvostoonhan ei näitä ostoja tuoda. Jätän nyt tämän moraalikeskustelun sikseen — ehkä se on sitten ulkoasiainvaliokunnan heiniä, olen huomannut tässä.

Mutta jos ajatellaan ihan turvallisuutta, niin nyt nähdään, että sekä Putin että Netanjahu odottavat Yhdysvaltain presidentinvaalien tuloksia ja koettavat pitkittää sotaa siviiliuhreista välittämättä pysyäksensä vallassa — tai no, Putin varmasti pysyy vallassa — jotta ei tulisi heille sitten ongelmia ja ulkopuolista painetta. Olen miettinyt, että kun meillä näitä aseostoja tehdään myös Israelista, joka ei ole suostunut viemään aseita Ukrainaankin, koska Israel pelaa Putinin kanssa peliä, niin miten me voimme luottaa siihen, että jos me tarvitsimme kriisitilanteessa aseita ja jos me ostamme niitä Israelista, että kaikissa tilanteissa saamme niitä? Ja miten me voimme luottaa Yhdysvaltoihin? Totta kai kaikki toivovat, että Yhdysvalloissa vastuulliset voimat pysyvät vallassa, ja kaikki toivovat, että Israelissa vastuulliset voimat kymmenien vuosien jälkeen palaisivat valtaan, mutta miten me voimme

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

luottaa siihen? Eikö meidän kannattaisi tehdä kaikkemme, että voisimme ostaa Euroopasta ja tukisimme eurooppalaista teollisuutta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. Muistutan minuutin mittaisista puheenvuoroista. — Edustaja Malm.

16.57 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On elintärkeää, että turvaamme kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset sekä huoltovarmuuden. Ja jotta voimme varmistaa sekä puolustustarvikkeiden riittävän kotimaisen saatavuuden että mahdollisuutemme tukea Ukrainaa myös jatkossa, meidän tulee pystyä kasvattamaan puolustustarvikkeiden kotimaista tuotantoa. Tämä tietenkin vaatii puolustusteollisuuden tukemista. Olen tyytyväinen näistä viime päivien uutisista, että tähän suuntaan ollaan menossa. Se myöskin vahvistaa meidän kansantalouttamme tässä varsin haastavassa tilanteessa. Meidän pitää myöskin kiinnittää huomiota tulevaisuudessa tki-panostuksiin, jotta pysytään niin sanotusti aallonharjalla, mutta viime päivien ratkaisut puolustusteollisuuden vahvistamisesta ovat oikeansuuntaiset, ja siksi haluan kiittää tällä kertaa hallitusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten edustaja Kiuru, Pauli.

16.58 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tästä ammustuotannon ylösajon investoinnin mukaan ottamisesta, erittäin tärkeä asia. Kiinnitin huomiota itsenäisyyspäivän Linnan juhlissa, että myös presidentti oli tämän asian huomioinut. Siellä oli puolustusteollisuuden edustajia kutsuttuna mukaan, osa ensimmäistä kertaa.

Valiokunnan mietinnössä kiinnitetään huomiota reserviläisten kertausmääriin. Puolustusvaliokunta toivoo jopa isompaa määrää, mutta hyviä lukuja ovat kuitenkin, kun verrataan siihen, mitä esimerkiksi noin kymmenen vuotta sitten täällä salissa saimme kuulla ja pohtia. Emme ole syyllistyneet siihen puolustusvoimien alasajoon, mikä on Euroopan kiusana.

Ministerille kysymys: Miten DCA- ja sofa-sopimus vaikuttavat teidän mielestänne siihen näkökulmaan, miten tiedustelulait toimivat, ja lähinnä siihen, miten tiedusteluvalvonnan tulee jatkossa toimia? Onko siinä joitain muutostekijöitä tarpeen ottaa huomioon?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Antikainen.

16.59 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille ja hallitukselle sekä eduskunnan suurelle yksimielisyydelle. Puolustusvoimien suorituskykyyn vaikuttaa ratkaisevasti myös sen henkilöstö. Nämä uudet Nato-velvoitteet, kuten tiedämme, kasvattavat tarvetta osaavalle henkilöstölle. Samaan aikaan tässä maailmantilanteessa Puolustusvoimien sisällä sotilastiedustelu on yhä tärkeämmässä roolissa.

Ehkä haluaisin kysyä tai pyytää ministeriltä: kertoisitteko vielä kansalaisillekin tästä hallituksen tahtotilasta asian suhteen sekä ehkä myös kommentteja sen suhteen, että tarpeen vaatiessa esimerkiksi myös tiedustelun suhteen resurssitarpeet otetaan huomioon? — Kiitos.

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen.

17.00 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me olemme täällä tämän iltapäivän korostaneet kaikki kansallista yhteisymmärrystä, mikä koskee ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, mukaan lukien puolustuspolitiikka siihen sisältyvänä. Pie-nellä maalla ei ole varaa olla erimielinen näissä isoissa asioissa, ja me olemme täällä kaik-ki olleetkin tässä salissa yhteisymmärryksessä.

Olen kuitenkin aistivini tässä erikoisen tavallaan positiivisen ristiriidan, joka meillä nyt tällä hetkellä on tässä keskustelussa, joka liittyy Nato-jäsenyyteen ja tapaan, kuinka me sen kansallisesti käsittelemme. Täällä puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Kopra Ronkai-sen tukemana ilmaisi asian näin, että Nato-jäsenyyteen liittyvät kysymykset ovat nimen-omaan puolustusvaliokunta edellä kulkevia. Tähän kysymykseen vastasi myöskin ministe-ri Valtonen täällä äsken, kun edustaja Kari esitti sen silloin, kun ulko- ja turvallisuuspoli-tiikkaa käsiteltiin, ja hänen vastauksensa oli hyvin selkeä. Kyllä, Nato-jäsenyys on merkit-tävä strateginen puolustuspoliittinen ratkaisu, mutta se on historiallisen strateginen ulko- ja turvallisuuspoliittinen ratkaisu, ja hänen on vaikea selkeästikin nähdä sitä, että se voisi olla irrallaan jollain tavalla ulko- ja turvallisuuspolitiikan isosta linjasta.

Minun näkemykseni on aika lähellä ministeri Valtosen näkemystä. Mikä on teidän nä-kemyksenne tässä asiassa? Mennäänkö tässä nyt ulkoasiainvaliokunta edellä ulko- ja tur-vallisuuspolitiikkaan vastaisuudessa, vai onko puolustusvaliokunta ottamassa jonkunlai-sen uudemman roolin tässä? Olin näkevinäni tämän positiivisen ristiriidan tässä asiassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne.

17.01 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministe-rille täältäkin esittelystä ja tästä ammustuotannon lisäämisestä. Huomauttaisin kuitenkin, että sotaa on Ukrainassa käyty, tätä nykyistä laajaa sotaa, lähes kaksi vuotta ja tämä on ol-lut totaalinen kollektiivinen epäonnistuminen Euroopalta. Vieläkään piiput eivät ole kuu-mana, ja sitä puolustusmateriaalia riittää hädin tuskin omaan puolustukseen puhumatta-kaan, että pystyttäisiin tukemaan Ukrainaa niin paljon kuin pystyy. No, Suomi on tässä ki-rittäjänä, mutta esitän painavan viestin edelleen ministerille, että siellä EU-pöydissä, liitto-laispöydissä, tätä täytyy saada nyt vauhditettua. Siinä pitää nyt ajatella out of the box ja miettiä, miten tämä asia saadaan kuntoon, koska tässä ovat pelissä meidän oma turvalli-suus ja keskeisimmät arvot.

Kotimaan puolustukseen. Täällä nostaisin esille, kysyisin, miltä näyttää pidemmän ai-kavälin tai keskipitkän aikavälin tarkastelu meidän asevelvollisuusjärjestelmästä. Ikäluo-kat pienenevät, me halutaan saada parhaat tyypit ja riittävä määrä sitä suorittamaan. Itse näkisin, että avoimin mielin yhdenvertaisen järjestelmän valmistelu, selvittäminen, olisi syytä ehkä kiireellisestikin jo päästä alkuun, koska jos, tai itse asiassa kun, sellaiseen men-nään, niin se ei tapahdu sormia napsauttamalla. Se pitää todella miettiä huolella, ettei mei-dän puolustuskyyky missään vaiheessa vaarannu ja joukkotuotantotaso säilyy.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Katsotaan, keitä on vielä jäl-jellä täällä. — Edustaja Peltonen.

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

17.03 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme saaneet viime aikoina maailmalta lukea huolestuttavia uutisia Ukrainan tuen horjumisesta. Ukrainalle annettava tuki on jopa noussut vaaliteemaksi, ja sen vähentämisen puolesta on joissakin maailman maissa kampanjoitu näyttävästi.

Suomen tuki Ukrainalle ei ole horjumassa, ja hyvä niin. On erittäin tärkeää, että Suomessa Ukrainan tukeminen on kaikkia puolueita yhdistävä asia ja koko kansaa kokoava asia. Meillä on kansallisessa muistissamme edelliseltä vuosituhannelta omat kohtalonvuotemme, joihin löytyy yhtymäkohtia tässä Ukrainan erittäin valitettavassa tilanteessa. Suomen, Euroopan ja maailman etu on se, että Venäjä häviää aloittamansa hyökkäyssodan ja Ukraina voittaa.

Haluaisin tiedustella arvoisan puolustusministerin näkemystä tilanteeseen, jossa saamme lähes päivittäin lukea näitä uutisia Ukrainalle annettavan tuen kyseenalaistamisesta ja horjumisesta ihan täällä Euroopassakin. Millaisena te näette tilanteen, ja tuleeko siitä kantaa huolta?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Mäenpää.

17.04 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Ensin haluan tosiaan myös kiittää puolustusvaliokunnan sisällä olevasta hyvästä yhteistyöstä, joka edistää tätä meidän asiaamme. Meillä on iso työ huolehtia, pitää kunnossa Suomen puolustusvoimat ja puolustuskyky, joka on kyllä tähän asti hyvin ollut varusteltu. Kaikin puolin asia on mennyt mielestäni meidän yhteistyöllämme hyvin eteenpäin.

Hallitusohjelmassa reserviläiselle suunniteltiin tällaisesta verovähennysoikeutta puolustustarkoituksessa hankittaviin varusteisiin. Itse haluaisin kysyä myöskin, koska näkisin edullisen keinon vielä... [Puhemies: Mikrofoni!] ...vahvistaa Suomen puolustuskykyä. Elikkä kun Suomesta poistuu aika paljon materiaalia tuolta Puolustusvoimilta, niin, arvoisa ministeri, tulisiko Suomen valtion tukea muuttuneen turvallisuuspoliittisen tilanteen johdosta maamme reserviläisten omaehtoista kykyä ylläpitää Suomessa Puolustusvoimien entistä esimerkiksi maastoajoneuvokalustoa, aggregaatteja ja muuta Puolustusvoimien käytöstä poistuvaa materiaalia? Tämä olisi semmoinen edullinen keino vahvistaa puolustuskykyämme. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska.

17.06 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tiedän jo valmiiksi, että ministeri ei tähän vastaa, mutta aloitan pohjoismaisella yhteistyöllä ja vahvan pohjoismaalaisen blokin rakentamisesta, josta muun muassa Risto E. J. Penttilä kirjoitti Hufvudstadsbladetissa. Siis nyt ensimmäistä kertaa varmaan sitten Kalmarin unionin me kaikki Pohjoismaat ollaan yhteistä strategista aluetta, jota voidaan ulko- ja turvallisuuspoliittisesti ja puolustuspoliittisesti analysoida ja myöskin rakentaa. Ja tässähän on nyt se, että Naton sisällä on tietysti pelätty, että tällaisia blokkeja syntyisi, emmekä me sitä mainosta, mutta kyllähän meidän pitäisi entistäkin paremmin miettiä, miten tätä aluetta kehitetään ja mietitään yhtenä kokonaisuutena, ollaan sitten Natossa tai Euroopan unionissa. Eli millä tavalla esimerkiksi Nato-jäsenyydet vaikuttavat meidän Nordefco-yhteistyöhön? Millä tavalla voitaisiin hyödyntää entistä enemmän tätä?

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

Toinen kysymys on se, että kun me jokainen valtio teemme omat ulko- ja turvallisuus-selontekomme, teemme puolustusselontekomme, niin olisiko syytä tehdä myös jonkinlainen rinnakkaisarvio tai -selonteko Pohjoismaiden kesken, miten meidän erilaiset selonteot ja suunnitelmat vastaavat toisiaan ja mitä voitaisiin tehdä entistä enemmän ja paremmin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Hyvä. — Otetaan tähän loppuun, ennen kuin annan ministerille puheenvuoron, edustajat Ronkainen ja Savola, ja sitten ministerin vastaus. Sitten voidaan vielä jatkaa, jos tulee tarvetta debattiin. — Ronkainen.

17.07 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Yksi asia unohtui äsken tuossa ensimmäisellä kierroksella kysyä. Kokonaisturvallisuus on tällä hetkellä keskustelussa vähän joka puolella, ja muun muassa tuossa meidän mietinnössämme mainitaan tästä siviilipalvelusjärjestelmän uudistamisesta. Sehän ei luonnollisesti-kaan kuulu teidän rooteliinne, mutta varmasti pystytte siihen myötävaikuttamaan, että sekin asia etenee.

Mutta se, mikä kuuluu teille, on vapaaehtoinen maanpuolustus. Minä kävin tutustumassa Naisten Valmiusliiton harjoitukseen noin puolitoista vuotta sitten, ja siellä oli muun muassa puhemies Risikko silloisena puheenjohtajana esittelemässä sitä toimintaa, ja sieltä tuli selkeä viesti, että heiltä puuttuu jäsenrekisteri. Sitä ei ole toki tuossa meidän mietinnössämme mainittu, mutta se on hallitusohjelmassa kirjattu, että perustetaan tällaiset jäsenrekisterit. Eikö se tukisi tätä kokonaisturvallisuutta, kun ne pystyisivät pitämään jäsenrekisteriä ja katsomaan sieltä, kenelle on annettu mitäkin koulutusta, ja pystyttäisiin sitten kriisitilanteessa hyödyntämään näitä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten vielä Savola.

17.08 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tätä on mukava kuunnella, kun on konsensus ja kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että määrärahat pitää olla puolustuksessa korkealla. Se on hyvä niin. Mutta ainahan näin ei ole ollut. Silloin kun edustaja Karin ja edustaja Kopran kanssa eduskunnassa aloitettiin, oli massiiviset leikkaukset Suomen puolustukseen, ja siinä oli lähellä, ettei tehty aivan peruuttamattomia virheitä. Silloin varuskuntia lakkautettiin, ja näitä sattui useaan paikkaan. Muun muassa Kauhavan Lentosotakoulu on yksi tällainen, joka silloin lakkautettiin. Onneksi sen ostivat isänmaalliset omistajat, jotka ovat halunneet pitää sitä kunnossa.

Jos tästä budjetista ja oikeastaan tuosta valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä haluaa kritiikin antaa, niin siihen olen kyllä pettynyt, että sitä 320 000:tä euroa ei löytynyt siihen, että oltaisiin voitu ylläpitää Kauhavalla tätä harjoitustoimintaa, joka viime hallituksen aikana saatiin pidettyä. Kysynkin nyt ministeriltä: Eikö tuosta 6 miljardin budjetista 200 000—300 000 euroa löydy siihen, että tuo Kauhava saataisiin pidettyä kunnossa? Nimittäin viisas varautuu tulevaisuuteen. Me tarvitsemme huoltovarmuutta, tarvitsemme puolustukseemme syvyyttä, ja tuo kenttä olisi kyllä syytä pitää kunnossa. Isänmaallisuuskään ei veny loputtomiin, koska kustannuksia siitä joka tapauksessa on.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin. — Ja nyt jos ministeri sitten viisi minuuttia, ja katsotaan sitten. Täällä on muutama puheenvuoropyyntö vielä.

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

17.10 Puolustusministeri Antti Häkkinen: Arvoisa puhemies! Pyrin nopeasti vastaamaan lähestulkoon kaikkiin kysymyksiin, jotka nyt tässä sain ylös. — Ensinnäkin tästä Naton roolista, onko se ulkopoliittikkaa vai puolustuspolitiikkaa, niin se on sekä—että. Se on aivan selvä juttu. Miten ne asiat sitten painottuvat, niin tietysti siinä vaiheessa, kun Natoon oltiin liittymässä tai kumppanuutta rakennettiin, se oli merkittävä ulko- ja turvallisuuspoliittinen kysymys, liitytäänkö vai eikö. Sen jälkeen, kun on liittyminen tehty, painopiste on siirtynyt merkittävästi siihen yhteisen puolustuksen rakentamiseen, mikä on puolustusliiton ydintehtävä. Ihan siis Naton säännöstössäkkin ja samoin tässä Nato-HE:ssä, jossa ne kirjattiin, Naton keskeiset tehtävät ovat pelotteen ja puolustuksen rakentaminen niin, että se muodostaa ennalta estävän pidäkkeen mahdolliselle viholliselle. Tämä on myös Suomen prioriteetti, että Nato säilyy sinänsä ulko- ja turvallisuuspoliittisesti yhtenäisenä mutta että se on uskottava puolustusliittona, jos joku joskus päättää sitä kokeilla. Sen takia nämä puolustussuunnitteluprosessit, joukkorakenneprosessit, komentorakenteiden uudistaminen, rauhanajan tehtävien määrittäminen, jotka ovat tätä ennalta ehkäisevän pidäkkeen vahvistamista näissä etulinjamaissa, ovat keskeistä puolustuspolitiikan rakennetta.

Minä en ota kantaa, miten eduskunnassa tätä asiaa prosessataan. Se tehdään juuri niin kuin eduskunta hallitukselta haluaa. [Vasemmalta: Oikein!] On vaikea sanoa mitään prosenttimäärääkään, mutta se on ihan selvä, että tällä hetkellä kaikki Nato-maat pitävät Naton tärkeimpänä tehtävänä, että puolustus on uskottavassa kunnossa, jos joku kokeilee, eli suunnitelmat ovat uskottavia, ne ovat komentorakenteilla toimeenpantavissa, ja siellä pitää olla vielä ne joukkorakenteet ilmoitettuina. Sitten pitää olla näillä jäsenmailla semmoinen määrä joukkoja ja varastoissa ammuksia ja muita, joilla se puolustussuunnitelma toimeenpannaan. Tähän tiivistyy nyt se, mikä on Naton ydintehtävä tällä hetkellä.

Venäjä tai mahdollinen joku muu uhkaajahan ei katso tätä julkisista asiakirjoista vaan sotilastiedustelun perusteella arvioi jatkuvasti millimetreittäin meidän yhteiskunnassa, onko se Naton puolustus uskottava. Sen takia meidän valtionjohdossamme ja erityisesti puolustushallinnossa me nähdään, että puolustusliiton ydintehtävä on saada se tieto Venäjälle joka kautta, kun ne tutkivat tätä, että tämä on oikeasti uskottava puolustusliitto. Sen takia meillä ei voi olla mitään muuta tärkeintä päämäärää kuin pitää sitä uskottavana puolustusliittona ensisijaisesti.

Lähetetäänkö Nato ulkopoliittisia signaaleja? Varmasti lähettää, ja näin pitääkin tehdä. Ukrainan Nato-polku on yksi keskeinen kysymys, Kiina-sanoitus erilaisissa kommunikoissa tai julkaisuissa — totta kai ne ovat tärkeitä, mutta se pääasia meille liittyy siihen, että Suomen kansallinen puolustus yhteensovitetään yhteiseen puolustukseen, ja tämä on Suomen puolustusta jatkossa — eli yhteinen puolustus ja kansallinen puolustus ovat yhteistä puolustusta. Siksi tavallaan Nato on keskiössä tässä puolustuspolitiikassa.

Ympäristöministeriö ja ampumaratojen luvitus: siitä on virkamiestyöryhmä tekemässä paperia, ja tahtotila on selvä — pitää helpottaa ja nopeuttaa — ja pyritään saamaan ensi vuoden aikana ratkaisuja.

Kyberpuolustuksen ja informaatiopuolustuksen osalta kokonaisuutta on nyt hiottu johtamisrakenteiden osalta. Sitten tämän kyberpuolustuksen kipupisteistä on julkilausuttukin selvitys julkaistu viime keväänä, näistä ongelmista tietojenvaihdossa muun muassa, ja siitä tulee ensi vuoden aikana varmasti vähän lihaa luiden ympärille ja sitten paperia tulee valiokuntiin myös.

Ammustuotannon osalta, joo, Suomi ottaa tässä nyt tosi ison roolin eurooppalaisessa mittakaavassa. Lukumääriä ei turvallisuusyistä voida tässä sanoa. Valiokunnille toimite-

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

taan lukumäärät, ja on jo toimitettukin, mutta pidetään ajan tasalla yksityiskohdista. Joka tapauksessa tähän EU:n tavoitteeseen nähden Suomesta tulee erittäin keskeinen pelaaja, jopa yksi tärkeimmistä tässä ammustuotannossa.

Kutsuntatyöryhmän aikataulu: Ensi vuoden alussa, tammikuussa, on tarkoitus saada työryhmän työ valmiiksi ja sen jälkeen mahdollisimman nopeasti lainsäädäntömuutokset. Meillä on nyt käskystäni rakennettu tällainen asevelvollisuuden uudistamisohjelma, johon liittyvät nämä kaikki palaset eli reserviläisiän nostaminen, kutsunnat ja se, miten yhä useammalle vaikka diabeetikolle mahdollistetaan, että pääsee käymään armeijan, eli tätä kokonaispoistumaa pyritään vähentämään.

DCA-sopimus on erittäin merkittävä Pohjolle kokonaisuutena. Jatkossa on puolustuksen kokonaisarkkitehtuuri niin, että on kansalliset puolustus suunnitelmat, Nordefco, Pohjoismaiden tiivistävä puolustusyhteistyö, USA:n puolustusyhteistyö kaikkien Pohjoismaiden kesken, ja nämä kaikki yhteensovitaan Naton puolustus suunnitteluun. Tämä on tarkka paikka, että nämä kaikki pelaavat mahdollisimman kustannustehokkaasti niin, että ei tehdä päällekkäisiä mutta tehdään silti kovaa tavaraa ja uskottavia suunnitelmia.

Tiedustelun rooli ei dramaattisesti muutu. Meillä on ollut erittäin hyvät kahdenväliset yhteydet esimerkiksi USA:n kanssa ja Ison-Britannian ja monien muidenkin kanssa. Tämä Nato-jäsenyys ja DCA-sopimus vahventavat näitä kaikkia ja vievät eteenpäin.

Israelin asejärjestelmät: Näihin on rakennettu riittävät omavaraisuus- ja plan B -varautukset. Kaikkea ei ehkä nyt tässä julki sanota, mutta varaudutaan siihen aina, että jos tulee jotain ongelmia, niin meillä sotilaallinen huoltovarmuus pelaa kaikissa tilanteissa.

Ukrainan tuen tilanteesta vielä lyhyesti: Ei olla yhden tai kahden kortin varassa, vaikka ne kortit olisivat isojakin, mutta kyllä liittyy jännitysnäytelmää totta kai USA:n tukeen. Se on myönnettävä. Mutta kaikkien näiden pitää herättää Euroopan maissa se kysymys, miksi Euroopan turvallisuuspolitiikassa joudutaan jännittämään USA:ta, kautta historian. Pitäisikö Euroopan maiden vihdoinkin ja viimein oma puolustusteollisuus, kuten edustaja Harjanen täällä sanoi, nostaa sille tasolle, mille se kuuluukin — ei vain Ukrainan tukemiseksi vaan nimenomaan Euroopan maiden itsensä tukemiseksi?

Puolustusvoimien poistuvan materiaalin ylläpidon osalta, Mäenpää, selvitämme tätä, kuten aiemminkin olen todennut.

Kokonaismaanpuolustuksen ja kokonaisturvallisuuden osalta: Valmiusliiton ja Paula Risikonkin esitys kokonaisturvallisuusrekisteristä on käskystäni otettu valmisteluun. Katsotaan, miten se saataisiin eteenpäin. Siviilipalveluksen uudistaminen paremmin tukemaan kokonaisturvallisuustehtäviä on erittäin tärkeää, ja ajan tätä hanketta, vaikka se ei suoraan minulle kuulu. Mutta pyrinpä vaikuttamaan Arto Satoseen tässä asiassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Täällä on nyt vielä muutamia. Ajattelin, että tuohon puoleen asti ollaan debatissa, ja sitten on tunti kulunut ja mennään puhujalistalle. — Otetaan sieltä nyt seuraavaksi edustaja Kari.

17.18 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän jäsenrekisteriasiaan: Haluan tukea hallitusta tässä Naisten Valmiusliiton jäsenrekisteriasiaassa, koska olen tukenut samassa asiassa aikanaan jo Sipilän hallitusta, joka silloin ei tätä ihan maaliin asti saanut. Muistini mukaan tuolloin 2015–2016, kun tämän asian kanssa olin täällä eduskunnan tantereilla liikkeellä, meillä oli noin 47 000 naista, joilla oli osaamista ja jotka eivät olleet missään kirjoissa ja kansissa — toivottavasti nyt jatkossa tulevat olemaan.

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

Muistan myös ajan, mihin edustaja Savola viittasi, reilut toistakymmentä vuotta sitten, kun Suomesta oltiin tosiasiassa myymässä ruutituotantoa ulkomaille. Onneksi se ei kuitenkaan toteutunut. Tuolloin valiokunnassa asiantuntija totesi, että kyllä ulkomailta ruutia löytyy, mutta voitte olla ihan varmoja, kuinka monta kertaa koronakriisin aikana mietin tätä samaa toteamusta, kun ei edes maskeja meinattu kansalaistemme kasvoille saada. Täsäkin tarvitaan hyvää ja toimivaa eduskuntaa hallituksen tukena, ettei tällaista virhettä toista kertaa pääse käymään. [Puhemies: Kiitoksia!] — Anteeksi, puhemies, haluan vielä kiittää valiokunnan puheenjohtajaa, edustaja Kopraa ja varapuheenjohtaja Savolaa erinomaisen hyvin hoidetusta valiokuntatyön vetämisestä. Puolustusvaliokunnan korsuhenki elää edelleenkin vahvana ja tulee elämään tulevat vuodet ja vuosikymmenet. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tuossa ihan lopuksi puheenjohtaja Kopra saa vielä puheenvuoron, mikäli haluaa. [Mikko Savola: Nimi mainittu! — Naurua] Mutta nyt mennään eteenpäin, eli siellä olisi edustaja Holopainen.

17.19 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille vastauksesta ja tästä tiedosta, että tämä asevelvollisuusohjelma on etenemässä. Kuulostivat hyvältä nämä suuntaviivat, mitä kuvasitte siinä. Toivottavasti se etenee nopeasti ja päästään sitten myös niitä lakiesityksiä täällä eduskunnassa käsittelemään tulevina vuosina pikaisesti.

Olisin vielä kysynyt, kun meillä tuolla Kaakkois-Suomessa ja itäisessä Suomessa nousee koko ajan esiin kysymyksiä aluevalvonnan ja tuulivoimatuotannon yhteensovittamisen haasteista: Kuinka tämän ratkaiseminen etenee? Onko se esillä, että haluttaisiin löytää ratkaisu? Tuolla rajaseudulla kovasti on muutenkin haasteita. Tämä estää aika paljon alueellisen elinvoiman kehittymistä, ja tästä koko ajan kysellään, voisiko tästä löytää semmoista teknistä ratkaisua, että nämä asiat olisivat yhteensovitettavissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Otetaan kuusi puheenvuoroa ja sitten lopuksi vielä valiokunnan puheenjohtaja. Eli Bergbom, Kiljunen, Harjanne, Savola, Malm ja Mäenpää. — Nyt Bergbom.

17.21 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Merkittäköön pöytäkirjoihin, että näin ensimmäisen kauden kansanedustajana yhdyn puolustusvaliokunnan jäsenten täällä aiemmin esittämiin huomioihin siitä, että valiokunnan yhteistyö on kerta kaikkiaan upeata. Siitä on ylpeys täälläkin kertoa. Mieleen vain herää, pitäisikö erään eduskunnan valiokunnan tulla tutustumiskäynnille, niin että saataisiin tämä sama henki kaikkiin valiokuntiin tässä talossa. [Kimmo Kiljunen: Oletan, että se ei ole ulkoasiainvaliokunta!]

Mutta itse asiaan: Yhdyn kyllä ministerin ja edustaja Harjanteen puheenvuoroihin tästä eurooppalaisesta tilanteesta, että Euroopassa ei olla huolehdittu omasta puolustuksesta, ei olla. Vaikka Ukrainan sotakin on alkanut, niin ei edelleenkään herätä. Nyt täällä on pari vuotta keskusteltu siitä, että nyt täytyisi jotain tehdä, ja nyt aloitettiin keskustelu siitä, että meidän pitää päättää tämä keskustelu. Tämä on aivan käsittämätöntä. Joka kerta ei tarvitsisi aina sitten tanssahdella ja pöyristyä siitä, kun Yhdysvalloissa ilmaistaan jossain poliittisessa yhteydessä mielipide, että Euroopan pitäisi ehkä kantaa omaakin vastuuta. Tämän takia tämä on äärimmäisen tärkeää. Mutta totta kai Yhdysvaltojen kanssa on syytä tehdä

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

yhteistyötä. Toivon, että ministeri jatkaa tämän viestin viemistä eurooppalaisille kollegoille, että nyt on otettava suurempaa vastuuta ja herättävä todellisuuteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kysyn, haluaako edustaja Puisto käyttää puheenvuoron tässä, kun olitte juuri poissa, kun olisin teille antanut debattipuheenvuoron. [Sakari Puisto: Ei ole tarvetta!] — Selvä. — Edustaja Kiljunen.

17.22 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiinnittäisin huomiota yhteen ministerin avauspuheenvuorossaan tekemään huomioon sotaveteraaneista: Totesitte näin, että edunvalvontapuolella veteraanityö on päätöksessään hyvin pian, luonnollisista syistä, ja sen sijaan jäljelle jää sitten sotakulttuurihistoriallisen perinnön vaaliminen. Haluaisin edustaja Kokon tavoin tuoda esille kuitenkin, että meillä veteraanityö ei ole kylläkään päätöksessään lainkaan. Meillä on sekä rauhanturvatehtävistä että kriisinhallintatehtävistä iso joukko veteraaneja, jotka ovat myöskin järjestäytyneet, ja tässä on selkeä edunvalvonnan tarve heilläkin olemassa. Tiedustelisin: Onko ministeriöllä varaa ottaa tämäkin kulma riittävän vakavasti? Olette antaneet tukea, tiedämme sen, että olette antaneet tukea, mutta esimerkiksi tämmöisen rauhanturva- ja kriisinhallintaveteraanien keskuksen perustaminen vähän samaan malliin kuin Norjassa olisi hyvinkin paikallaan. Siinä on monenlaisia jälkihoitoon liittyviä töitä, jotka liittyvät muun muassa erilaisiin traumoihin, mitä kriisinhallinta- ja rauhanturvaamistehtävissä on tullut. Tämän haluaisin vain kysyä teiltä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Harjanne.

17.23 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän asepalveluskysymykseen: Meidän järjestelmähän on nykyisellään de facto valikoiva, ja kyse on siitä, miten se pitkällä tähtäimellä valikoi sen parhaan ja riittävän joukon, ja toivoisin, että kun tätä uudistamisohjelmaa tehdään, niin tätä katsottaisiin avoimin mielin. Tässä varmaan on sellaista tiettyä liberaali—konservatiivi-jakoa meilläkin salissa, mutta haluaisin, että sitä katsotaan kylmäpäisesti Suomen puolustuskyvyn kannalta pitkällä tähtäimellä.

Olisin nostanut saman, mitä edustaja Kokko täällä aikaisemmin, eli meillähan ovat nämä Ukrainaa tukeneet vapaaehtoiset, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Tämä ei ole helppo kysymys eikä valtavan suuri mittakaavaltaan, mutta periaatteellisesti tärkeä, ja toivon, että ministeri tähänkin ajatuksen käyttää, miten osaltamme huolehdittaisiin, että tällä porukalla on tuki kunnossa tässä maassa.

Lisäksi olisin vielä todennut reserviläisten osalta, että on hirvittävän tärkeää, että nyt kun me tehdään puolustuspoliittista selontekoa ja muuta, katsotaan reserviläisten vastuuttamista, asemaa ja roolia meidän puolustusjärjestelmässä niin, että se vastaa siihen tarpeeseen, mikä meillä on liittoutuneena Nato-maana, joka pitää huolta omasta tontistaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Savola.

17.25 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Häkkänen, haluan tästä Kauhavasta nyt vain sen verran sanoa, että toivon todella, että te

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

ette jää historiaan siitä, kenen vahtivuorolla se kenttä käytöstä poistuu. Ottakaa tämä asia vakavasti.

Rouva puhemies! Nato tuo uusia tehtäviä, ja henkilöstö on jo tällä hetkellä aika kovilla. Henkilöstöä lisätään Puolustusvoimiin ja puolustushallintoon. Kertausharjoitukset ovat korkeammalla tasolla kuin ne olivat joitain vuosia sitten, ja myös varusmiespalvelus vaatii oman osansa henkilöstöltä, kansainvälisiä tehtäviä on enemmän. Kuinka henkilöstön jaksavuudesta huolehditaan? Henkilöstöjärjestöt tästä huolta kantavat, ottavat meihin edustajiin yhteyttä ja valiokuntaan niin ikään. Toivon, että ministeri ottaisi tähän kantaa.

Ja haluan yhtyä kiitoksiin. Kiitoksia puheenjohtaja Kopralle ja koko valiokunnalle. Meillä on aina niin hieno edustaja Karin mainitsema korsuhenki siellä valiokunnassa. Siellä on ilo toimia ja yhdessä hoitaa isänmaan asioita eteenpäin — kiitos myös minun puolestani.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Malm.

17.26 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan tähän asevelvollisuuden uudistamiseen: Kuten Harjanne ja Holopainen tässä totesivat hyvin, niin siinä voi olla myös semmoisia pieniä kitkoja ja vaikeuksia, mutta tämän avarakatseisuuden tulevaisuuteen ja nimenomaan tasa-arvon täytyy olla kyllä se lähtökohta. Tämä ei ole pelkästään vain tällainen kovan puolustuksen ja kovan turvallisuuden asia, vaan minusta tähän liittyy myös pehmeä turvallisuus sitä kautta, että meillä nuoret miehet tällä hetkellä saavat sen niin sanotun yhden huollon, jossa tarkistetaan kunto ja sosiaalinen tilanne, kun taas nuoret naiset jäävät ilman sitä. Ja vaikka siinä varmasti on myös rahallisesta resurssista kysymys ja varaa ei kaikkeen ole, niin tämän tulevaisuuden valmistelun pitäisi ottaa huomioon myös se, että meillä on varmasti paljon nuoria naisia, joilla olisi annettavaa ja jotka eivät välttämättä ehkä itse osaa edes ajatella sitä, että heillä olisi tälle maalle annettavaa myös maanpuolustuksen kannalta.

Oikeastaan sitten päätänkin Savolan näkemykseen henkilöstön jaksamisesta ja tarpeesta saada henkilöstöä: tämä on myös se yksi tie ammentaa, ettei tarvitse itse hakea, vaan käytännössä haettaisiin valtion puolesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi vielä edustaja Mäenpää ja sitten edustaja Kopra, valiokunnan puheenjohtaja.

17.27 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kari viittasi täällä asiantuntijaan vuosien takaa, jonka mielestä ruudin tuotanto olisi voitu lopettaa Suomessa. Minä haluan tämän vertauksen nostaa tähän esiin. Olen erittäin huolissani tuosta asiasta, jonka edustaja Savola nosti esiin, ja yhdyn tähän huoleen. Etelä-Pohjanmaalla maanpuolustushenki on erittäin kova. Eilen kun katselin tuota sosiaalista mediaa, niin siellä oli lukuisia kuvia siitä: oli kuva otettu pojasta, kun hän oli päässyt Reserviupseerikoulusta tai päässyt kersanttina siviiliin. Meillä ei ole siellä alueella minkäänlaista Puolustusvoimien keskittymää, ja Kauhava tukisi erittäin hyvin tätä maanpuolustustahtoa alueella. Karttaa katsomalla on ihan päivänselvä asia, että on todella surullista, jos Suomen, sanotaanko, läntisin sotilaslentokenttä jää käyttämättä. Se on aivan valtava menetys, jos me sen unohdamme. Näkisin, että jos silloin aikaisemmin se järki löytyi eduskunnasta

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

asiantuntijalausunnoista piittaamatta, niin tämä on nyt samanlainen paikka, että meidän pitäisi täällä tehdä poliittinen päätös piittaamatta asiantuntijoiden lausunnosta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten Kopra.

17.29 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä yksituumaisuus puolustukseen ja turvallisuuteen liittyvistä asioista on seikka, johon on helppo yhtyä ja siihen, mitä täällä on siitä esitetty. Tässä mielelläni alleviivaisin esimerkiksi ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Kiljusen kommentteja ja näkemystä tästä veteraanikysymyksestä, mihin muutkin edustajat täällä ovat yhtyneet. Vaikka meillä varsinainen sotaveteraanisukupolvi ajan saatossa pienenee, niin meillä on aika lailla muun tyyppisiä veteraaneja, ja jokaisen veteraanin asia on tärkeä. Eikä ole poissuljettua sekään, että jonkin operaation myötä meille tulee uusia sotaveteraaneja. Tämä kokonaisuus olisi varmasti hyvä pohtia kuntoon niillä suuntaviivoilla, joita tuossa Kiljusenkin ja muiden puheenvuoroissa kuultiin.

Tästä valiokunnan työskentelystä, ylipäätään tämän genren tai toimialan työskentelystä: Keskinäinen luottamus ja pyrkimys yhteistyöhön on minusta semmoinen arvo, jota meidän pitää arvostaa, josta meidän pitää pitää kiinni ja myöskin tarvittaessa tehdä töitä sen eteen, [Puhemies koputtaa] että me saadaan pidettyä tämä sellaisena, että jokainen osapuoli tässä kokee olevansa mukana yli puoluerajojen. [Puhemies koputtaa] Pidetään Suomen turvallisuus ja puolustus kunnossa, ja silloin hyvä tulee, ja olemme sitten valmiita myös niihin tiukkoihin tilanteisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja haluaako ministeri käyttää puheenvuoron? — Olkaa hyvä. — Sitten puhujalistaan.

17.30 Puolustusministeri Antti Häkkinen: Kiitoksia kaikille kommentteista ja kysymyksistä.

Vielä lyhyesti aluevalvonta ja tuulivoima: Se on osa hallituksen ja Suomen pitkäaikaista sitoutumista siihen, että haluamme edistää vihreän siirtymän, puhtaan energian investointeja Suomessa. Mutta haasteena on Itä-Suomen — siis aina Lappiin asti itäisen Suomen — aluevalvontakysymys, josta ei näinä aikoina eikä poutasäänkään aikana ruveta tinkimään. Meillä on perustettu ympäristöministeri Kai Mykkäsen kanssa juuri tuoreeltaan korkean tason virkamiestyöryhmä kansliapäällikköjen vedolla. Se etsii nyt yhdessä tutkimuslaitosten, elinkeinoelämän ja muiden kanssa uusia teknologisia ratkaisuja kaavoitukseen ja kaikkiin muihin, joilla voitaisiin lisätä tuulivoimarakentamisen mahdollisuuksia. Tiedämme, että siellä on paikkoja lisätä myös, mutta toisaalta Itä-Suomen alueella on myös luontoarvoa, matkailua ja vesistöjä ja muita, jotka ovat myös toimineet esteenä, eli pelkästään Puolustusvoimien aluevalvonta ei ole toiminut tässä esteenä.

Rauhanturva- ja kriisinhallintaveteraanien osalta pohdinta uudessa tilanteessa on käynnissä, miten tähän kokonaisuuteen asemoidutaan, kun meillä niin sanotusti Suomen sotien veteraanit poistuvat ja ehkä näkökulma vähän uudella tavalla muuttuu tähän kokonaisuuteen. STM vastaa niistä palveluista, joita, totta kai, me olemme kannustaneet tehostamaan.

Reserviläisten roolin korottamisesta Nato-aikana, kuten tässä edustaja Harjanne kysyi, on työ käynnissä. Se liittyy tähän asevelvollisuuden kehittämisen ohjelmaan. Me tiedämme, että meillä kantahenkilökuntaa tässä työvoimapulatilanteessa ei myöskään pystytty

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

ihan rajattomasti palkkaamaan lisää, vaikka koko ajan palkataan. Reserviläisten rooli tulee kasvamaan. Tänään juuri MPK:n edustajien kanssa tästä asiasta myös keskusteltiin, miten vapaaehtois kenttää ja järjestökenttää pystytään yhä vahvemmin osallistamaan tähän maanpuolustusasiaan kotimaassa ja maailmalla, joka on myös meidän maanpuolustusta jatkossa.

Henkilöstön jaksamiseen Puolustusvoimat ja Pääesikunta kiinnittävät entistä enemmän huomiota. Se on keskeinen osa toimialan vetovoimaa, ja puolustussektorin pitää säilyä Suomessa kilpailukykyisenä urana ja työpaikkana kaikille nuorille ihmisille. Moni Euroopan maa on myös puolustuksessa vähän epäonnistunut juuri sen takia, että tämä ei ole enää vetovoimainen toimiala monissa maissa, jotka laskivat puolustuksensa liian alas, ja sitä vetovoimaa ei pysty... Siinä menee vuosikymmen, että sen saa nostettua ylös. Silloin ei rahakaan enää auta.

Asevelvollisuus naisille ja miehille: Me tehdään paljon toimenpiteitä, joilla naisten osallisuutta maanpuolustustehtäviin vahvistetaan. Juuri tällä viikolla muun muassa tein päätöksen siitä, että yhteismajoituskokeilua jatketaan ja itse asiassa vakinaistetaan Puolustusvoimissa. Sitä nimenomaan vapaaehtoisen varuspalveluksen suorittajat ovat kehuneet, että se on ollut hyvä, se on tuonut samaan porukkaan.

Vielä lopuksi tästä korsuhengestä: Tämähän on mainio. Haluan kiittää koko eduskuntaa tästä yhteisestä korsuhengestä myös nyt Nato-aikana, ja pidetään siinä lippu liehumassa ja sama hyvä henki myös ensi vuonna isänmaan puolesta yli puoluerajojen.

Kiitos ja hyvää joulua kaikille!

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistan, ja sielläpä näyttää olevan ensimmäisenä edustaja Harjanne, korsuhengessä.

17.34 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Tässä kaiholla kuuntelen tätä korsuhengettä, kun en nyt valiokunnassa ole. Mutta selvästi valiokunta tekee hienoa työtä hyvässä hengessä. Totean, että oman pajatsoni ehkä tyhjensin jo tuossa debatissa, ja kiitän tässä nyt vielä kerran ministeriä hyvistä puheenvuoroista ja myös valiokuntaa erinomaisesta työstä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Toveri.

17.35 Pekka Toveri kok: Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden puolustusbudjetti on toisen maailmansodan jälkeen historiallisen suuri, ja hyvä niin. Budjetin koko kuvastaa sitä levotonta suurvaltapolitiikan aikaa, jota valitettavasti elämme. Venäjä haluaa horjuttaa läntisiä turvallisuusrakenteita ja on ottanut itselleen oikeuden vallata alueita naapurimaistaan sotilaallisilla hyökkäyksillä. Venäjä on meille pitkän aikavälin uhka, ja sen torjuntaan on syytä satsata, koska sotilaallisen pelotteen ylläpito on kallista mutta aina halvempaa kuin maan jälleenrakentaminen, jos pelote ei ole riittävä.

Ensi vuoden puolustusbudjetti vastaa tähän haasteeseen valtiontalouden vaikeasta tilanteesta huolimatta. Haluaisin nostaa budjetista esiin kaksi seikkaa.

Ensinnäkin budjetista noin 55 prosenttia menee materiaalihankintoihin, mikä on mittaava summa ja poikkeuksellinen Natossa. Budjettia kasvattavat etenkin Ilma- ja Merivoimien strategiset hankinnat, jotka ovat yli 1,7 miljardia euroa, lähes 28 prosenttia budjetista. Näiden osuus tulee tällä vuosikymmenellä laskemaan. Ei pidä kuitenkaan luulla, että tämä mahdollistaisi puolustusbudjetin laskemisen tällä vuosikymmenellä. Suomen puolus-

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

tuksen perusrakenteet ovat kunnossa, mutta se ei tarkoita, että meillä ei olisi myös puutteita. Puolustusvoimien kehittämisessä jouduttiin vuosituhannen kahden ensimmäisen vuosikymmenen aikana ottamaan riskiä etenkin materiaalisen valmiuden suhteen. Tämä koskee etenkin suurinta puolustushaaramme Maavoimia. Tämän puutteellisen sekä vanhenevan kaluston päivittäminen vaatii suuria satsauksia tulevina vuosina.

Olemme Ukrainassa nähneet, mitä on sodan käyminen vanhalla kalustolla tai jopa ilman kunnan materiaalia. Se maksaa ihmishenkiä. Olemme kaikesta talouden tiukkuudesta huolimatta rikkaana maana velkaa reserviläisillemme, että heidät voidaan lähettää puolustamaan maata kunnollisella varustuksella.

Toinen asia, mikä budjetissa kiinnittää huomiota, on juuri reservin kertausharjoitusten vähäisyys. Niiden määrä laskee tämän vuoden noin 30 000:sta selvästi alle 30 000:n. Tämä tarkoittaa, että sodanajan kokoonpanoon sijoitettu reserviläinen kertaautetaan noin joka kymmenes vuosi. Tämä on tietenkin aivan liian vähän. Jälleen kerran Ukrainassa on nähty, että sodassa osaamisella on merkitystä. Osaamattomat pakkaavat kuolemaan. Jälleen kerran: olemme reserviläisillemme, jotka käsketään puolustamaan Suomea, velkaa sen, että he saavat tehtävänsä riittävän koulutuksen. Koulutusmäärien laskeminen ei ole Puolustusvoimien syy. Puolustusvoimilla ei yksinkertaisesti ole henkilöstöä riittävästi reservistä huolehtimiseen. Tämä on tulevaisuudessa korjattava, ja korjaaminen ei tarkoita vain muuttamaa sataa ammattisotilasta vaan tarvitaan useampi tuhat. Kaikki muu on itsensä pettämistä.

Ensi vuoden puolustusbudjetti on hyvä ja tarpeellinen. Se antaa meille suuntaviivaa siitä, millä tasolla puolustusta on resursoitava koko tämä ja todennäköisesti seuraavakin vuosikymmen. Puolustuskykymme kehittäminen, ylläpitäminen ja siihen jätettyjen puutteiden korvaaminen kun ovat pitkäjänteistä työtä. Toivon, että tulevatkin hallitukset aikanaan muistavat tämän tosiasian.

Lopuksi kiitokset puolustusministerille ja -ministeriölle erinomaisesta työstä kovassa työpaineessa. Olen täysin samaa mieltä Euroopan itsenäisen puolustuskyvyn kehittämisestä, ja tässä Suomi antaa erinomaista esimerkkiä tämänkin budjetin muodossa. [Puhemies koputtaa] Olen myös samaa mieltä ministerin kanssa siitä, että puolustusliitossa oltaessa ulkoasiain- ja puolustusvaliokuntien roolia ja tehtäviä on syytä tarkastella uudelleen. Puolustusliiton yhteinen puolustus ei ole mitään kriisinhallintaan verrattavaa ulkopoliittikkaa vaan kovaa operatiivista toimintaa ja suorituskyvyn kehittämistä. [Puhemies koputtaa] Näitä asioita ei kannata sekoittaa toisiinsa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kiuru, Pauli.

17.38 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on lanseerattu uusi termi, joka liittyy korsuhenkeen. Erityisesti täällä on kehuttu, nostettu esiin puolustusvaliokunnassa ja ulkoasiainvaliokunnassa turvallisuuteen liittyvien asioiden käsittelyn hyvää yhteishenkeä.

Viime vaalikaudella lanseerattiin myös toinen termi, joka on ainakin tiedusteluvalvontavaliokunnassa jäsenten piirissä ja virkamiesten piirissä yleistynyt, ja se on ”tiedustelukulttuuri”. Meillä vuonna 2019, kun tiedustelulait sotilastiedustelun ja siviilitiedustelun osalta otettiin käyttöön, paljon pohdittiin siis tietysti turvallisuusasiaa mutta myös kansalaisten oikeutta viestiä ilman, että on mitään massatiedustelua tai tämäntyyppisiä lieveilmiöitä. Tiedustelulait ovat tiukat, ja meillä on myös parlamentaarinen valvonta. Nyt voim-

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

me sanoa, että meille on kehittynyt hyvä tiedustelukulttuuri. Valiokunnan tehtävä on valvoa tiedustelun asianmukaisuutta, tarkoituksenmukaisuutta — varmistaa se, että kansalaisilla on vahva hyväksyttävyyden sille, että tiedustelua tehdään.

Tiedustelukulttuuri on siis kunnossa. Valiokunnan työstä nyt ei kovin paljoa voi avata, mutta ehkä voi sen sanoa, että kun olen puolustusvaliokunnan ja ulkoasiainvaliokunnan työssäkin ollut mukana aikaisempina vaalikausina, niin tiedusteluvalvontavalio- kunnan kersuhenki on vähintäänkin samalla tasolla eli kiitettävällä tasolla. Nyt kun nämä DCA-so- pimukset ja sofa-sopimukset tässä etenevät, niin on tärkeää, että tiedusteluvalvontavalio- kunta pitää huolen siitä, että kaikkiin niihin muutoksiin tai mahdollisiin muutostarpeisiin tai asioihin, joihin pitää kiinnittää huomiota tiedustelun valvonnan näkökulmasta, kysei- sessä valiokunnassa myös kiinnitetään huomiota. Se on tämän tiedustelulainsäädännön yleisen hyväksyttävyyden kannalta tärkeää. Meidän pitää olla koko ajan tarkkana, että vi- ranomaiset tekevät juuri sitä työtä, mihin laki antaa mahdollisuudet, eikä yhtään enempää eikä tietenkään yhtään vähempää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen.

17.41 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä puolustusvaliokunnan jäsenet ovat todenneet valiokunnan hengen olevan hyvä. Kersuhengessä tehdään yhteistyötä, ja entise- nä valiokunnan jäsenenä kyllä tunnistan, mitä tuolla kersuhengellä tarkoitetaan. Haluaisin kuitenkin täydentää sitä sillä tavalla, siitä näkökulmasta, että tämä vastakkainasettelu on aito, minkä me kaikki tunnistamme tällä hetkellä, ja puolustusvaliokunta tietysti katsoo nii- tä sotilaallisia ja puolustuksellisia näkökohtia, millä tässä Suomi selviää, eli siinä mielessä kersuhengessä. Kun itse edustan ulkoasiainvaliokuntaa, puheenjohtajana tässä nyt esiin- nym, niin voisin ehkä sanoa, että ulkoasiainvaliokunnan jäsenet ovat työskennelleet koko vaalikauden hienolla tavalla tähän mennessä, voisiko sanoa neuvotteluhuoneen hengessä. Jos tämä vastakkainasettelu on aito, niin kuin se on, niin meidän valiokuntamme korostaa tietenkin dialogia, dialogin välttämättömyyttä, tarpeellisuutta hakea sitten viime kädessä poliittista, diplomaattista ratkaisua. Sotilaallinen puoli on tietenkin siinä taustatekijänä, jonka pitää pitää asiat hallinnassa, mutta lopullinen ratkaisu on aina poliittinen, ja senhän me tässä kaikki tunnistamme, ja neuvotteluhuone on paras paikka.

Minulla olisi ollut puolustusministerille ihan tarkka kysymys tai pohdiskelu pikemmin- kin. Sen takia en ehtinyt minuutin puheenvuorossa sitä tekemään, minä teen sen tässä pa- rissa minuutissa.

Me olimme Yhdysvalloissa, ulkoasiainvaliokunta vieraili Yhdysvalloissa, vaikka nyt ol- laankin puolustusministeriön puolella, mutta kun puolustusministeristä on kysymys, niin se keskeisin viesti, mikä Washingtonista meille tuli, jonka te tiedätte, olette kuullut tässä jo moneen kertaan, on, että kysymys Ukrainan tuesta ei ole ainoastaan niin sanottu Trump- ongelma, niin kuin on moneen kertaan sanottu. Varjopuolueissa on selkeästi, kongressissa, aika vahva näkemys siitä, kun kävimme keskusteluja siitä, että kyllä he tunnistavat Venä- jän hyökkäyksen Ukrainaan merkityksen, mutta heille se on joka tapauksessa niin sanottu akuutti turvallisuusongelma Euroopassa. Se ei ole se varsinainen iso asia, johon Yhdysval- tain puolustuspolitiikka, talouspolitiikka suuntautuu, vaan strateginen vastus on Kiinassa, ja sitten se on se toinen kulma, joka korostaa bensapumpulla hintaa, eli kotimaisia ongel- mia, inflaatiota ja niin edelleen. Onko meillä varaa tukea Ukrainaa jatkossa samalla taval- la, on se lopputulos. Tai kysymys on tämä, ja sitten lopputuloksesta me emme tiedä.

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

Nyt kun meillä on samanaikaisesti myöskin päätökset unionista, että tämä 50 miljardin paketti on viivästynyt, plus 20 miljardia päälle, Unkarin veton vuoksi, Unkarin ratkaisujen vuoksi, niin miten te arvioitte tämän jatkon? Miten teidän perspektiivissänne näyttää jatko? Suomessahan tämä katsotaan aivan toisesta kulmasta. Mehän vakuutimme myöskin Yhdysvalloissa hyvin selkeästi, että meille kysymys ei asetu ollenkaan tällä tavalla, miten heille kysymykset tulivat. Meille Ukraina on eksistenssiongelma, ja meillä on tietysti oma historiallinen muistimme tässä, myöskin syvämuistissamme on 30.11.1939. Meillä on ihan toisenlainen tapa katsoa tätä Ukrainan tukea, ja Suomihan on tähän solidisti sitoutunut, mutta kun näyttää, ettei Eurooppakaan ole kokonaisuudessaan samalla tavalla sitoutunut, puhumattakaan Yhdysvalloista, niin miten te puolustusministerinä katsotte nimenomaan puolustuksellisesti ja sotilaallisesti, että kuinka me kykenemme nyt varmistamaan sen, että tämä eksistenssitaistelu Ukrainassa jatkuu, koska siinä taistellaan [Puhemies koputtaa] ei ainoastaan Ukrainan suvereniteetista vaan myöskin viime kädessä itse asiassa demokratiasta, Venäjälläkin jopa, eli koko Euroopan demokratiasta on kysymys, [Puhemies koputtaa] ja tätä kautta kysyn. En käytä puheenvuoroa tuolta pöntöstä, kun tämä kysymys tuli tässä selväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, oikein hyvä. — Ja vielä edustaja Peltonen.

17.45 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsitlemme parhaillaan puolustusministeriön hallinnonalaa valtion ensi vuoden talousarvioehdotuksesta. Tämä puolustusministeriön hallinnonala on yksi niistä keltaisen budjettikirjan pääluokista, missä hallitus tekee monia tärkeitä ja kannatettavia panostuksia. Niitä on helppoa tukea myös oppositiosta käsin. Puolustusmäärärahat on tärkeää pitää uskottavalla tasolla samalla, kun jatkamme päättäväisesti Ukrainan tukemista. Meidän ei tule antaa tuumaakaan periksi tuestamme Ukrainalle, vaikka Venäjä yrittäisikin tukeamme eri tavoin horjuttaa, vaikkapa nyt viime kuukausina käsillä olleen itärajan hybridioperaation muodossa.

Kaikkina aikoina, mutta aivan erityisesti tässä vaikeasti ennakoitavassa turvallisuustilanteessa, on välttämätöntä ylläpitää vahvaa kansallista puolustusta. Tämä vaatii riittäviä panostuksia puolustusbudjettiin tulevinakin vuosina aivan varmasti. Erityisen tärkeää on, että sitoudumme pitkäjänteisesti yli vaalikausien puolustuksen vahvistamiseen ja myös reagoimme niihin määrärahatarpeisiin, joita vaalikausittain hallinnonalalla ilmenee. Näinhän ei ole aina ollut, kuten tänään käydyssä keskustelussakin on hyvin tullut esiin. Suomesakin on tällä vuosituhannella puolustuksesta leikattu rajustikin, mutta onneksi tähän on puolueiden laajalla tuella tehty käänne. Erityisen suurta viisautta on ollut pitää kiinni yleisestä asevelvollisuudesta ja vaalia korkeaa maanpuolustustahtoa, joka meillä Suomessa on kansainvälisestikin vertailtuna huippuluokkaa.

Arvoisa puhemies! Merkittävä osa budjettia on myös tuki Ukrainalle. Olemme saaneet viime viikkoina ja kuukausina maailmalta lukea huolestuttavia ja synkkiä uutisia Ukrainan tuen horjumisesta. Ukrainalle annettava tuki on noussut jopa kansallisissa vaaleissa vaaliteemaksi ja keskeiseksi kiistakysymykseksi. Nämä ovat olleet hätkähdyttäviä uutisia, ja niitä on ollut todella huolestuttavaa täällä Suomessa lukea.

Suomen tuki Ukrainalle ei ole horjumassa, ja hyvä niin. On tärkeää, että Suomessa Ukrainan tukeminen on kaikkia puolueita ja koko kansaa yhdistävä asia. Meillä on, kuten todettua, vahvassa kansallisessa kollektiivisessa muistissa omat kohtalonvuotemme viime

Budjetin alikohta PTK 74/2023 vp

vuosituhannelta. Niistä nousee monia yhtymäkohtia Ukrainan tilanteeseen Venäjän oikeudettoman hyökkäyssodan ikeessä.

Puolustuksellisen tuen lisäksi on tärkeää tukea Ukrainaa myös muilla tavoin. Suomi on tarjonnut suojelua Ukrainasta sotaa paenneille. Omakin kotikaupunkini on vastaanottanut yli 700 sotaa paennutta ukrainalaista.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama sana hybrdivaikuttamisesta. Venäjä yrittää horjuttaa Suomen vakautta ja turvallisuutta välineellistetyn maahantulon keinoilla itärajallamme. Tämä Venäjän täysin tuomittava toiminta on esimerkki niin sanotusta hybrdivaikuttamisesta, joka voi saada monenlaisia muotoja. Rajahorjuttaminen on vain yksi häikäilemättömän hybrdivaikuttamisen keino. Maailmalla olemme nähneet, että Venäjä on voinut hybrdivaikuttamisen yhteydessä turvautua muun muassa kriittisen infrastruktuurin vahingoittamiseen, valeutisien levittämiseen ja niin edespäin.

Meillä on ollut onneksemme viime vaalikauden peruja lainsäädännössä keinoja torjua hybrdivaikuttamista itärajalla. Tämä rajavartiolaiton laki on ollut nyt tositarkoituksella käytössä, ja on hyvä, että se viime vaalikaudella hyväksyttiin. On kuitenkin syytä muistaa, että kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla on syytä tehdä läpivalaisua haavoittuvuuksista ja kyvykkyyksistämme koskien hybrdivaikuttamista, kun se meidän maaperällemme vaikuttaa. Olisinkin kysynyt vielä puolustusministeriltä: miten te arvioitte oman vastualueenne tarpeet päivittää lainsäädäntöä hybrdivaarojen torjumiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten vielä ministerille minuutti, ja sitten mennään seuraavaan asiaan.

17.49 Puolustusministeri Antti Häkkinen: Arvoisa puhemies! Vielä lyhyet vastaukset edustaja Kiljuselle ja edustaja Peltoselle. USA:n osalta on hyvin haasteellisia näkymiä ilman, että presidentinvaaleja on edes pidetty. Silti uskon, että ne ongelmat, jotka siellä liittyvät nyt myös tähän rajaturvallisuuskysymykseen, lopulta ratkeavat.

Samoin Euroopan unionin osalta: Eilen oli positiivisia uutisia, tänään ehkä ei niinkään, mutta silti uskon, että kun kaikki muut EU-maat paitsi Unkari haluavat tukea, niin EU on kyllä keksinyt rahoitusmekanismia juuri tällaisessa tilanteessa ihan historian valossakin katsottuna. Eli silti uskon, että rahoitusmekanismit löytyvät. Euroopassa on myös aika toinen henki tällä hetkellä päällä siihen, että Saksa, Ranska, monet muut maat, ovat nyt tekemässä ihan konkretiaa täällä puolustusteollisuuden puolella.

Hybridin osalta meidän lakisäätöinen vastuu PLM:ssä on kokonaisuutena puolustus, ja me lähestytään tätä sillä keinolla, että me tarkastellaan kaikkia yhteiskunnan hallinnonaloja ja annetaan vähän noottiakin, että pitää pistää homma kuntoon, on se sitten rajaturvallisuutta, kiinteistöomistuksia, infraa tai muita. Me tehdään tätä puolustushallinnossa aika tarkallaan silmällä, eli tästä huoli pois. Ja sitä hallituksessa nyt kokonaisuutena tarkastellaan, että suojataan nämä aukot ennakkollisesti, ettei meitä kannata edes yrittää horjuttaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

Asian käsittely keskeytettiin.